

Dagmar Matošková – Jozef Gálik

Trh s hovädzím a bravčovým mäsom a jeho prognóza do roku 2020

Beef and pork markets and the prognosis by the year 2020

Abstract *The article focuses on analysis and prognosis of situation on world, EU's internal and Slovak beef and pork market. It places emphasis on production, price, consumption and foreign trade development. Based on ex-ante analysis resulted that pork prices in EU countries will move at higher level at the end of forecasted period compared to their historical maximum contrary to beef prices where the situation will be the opposite. In Slovakia the beef production will exceed a domestic consumption in the year 2020 thus maintain presumptions for export abroad. Approximately third of domestic beef demand will further have to be replenished through import.*

Key words *agricultural and food market – beef – pork – prices – production – consumption – import – export – self-sufficiency - prognosis*

Abstrakt Príspevok sa zameriava na analýzu a prognózu situácie na svetovom, vnútroúnijskom a slovenskom trhu s hovädzím a bravčovým mäsom. Akcent kladie na vývoj cien, produkciu, spotrebu a zahraničnú obchodnú výmenu. Z ex ante analýzy vyplýva, že koncom prognózovaného obdobia sa ceny bravčového mäsa budú v krajinách EÚ pohybovať na vyššej úrovni v porovnaní s ich historickým maximom na rozdiel od cien hovädzieho mäsa, kde bude situácia opačná. Produkcia hovädzieho mäsa bude v roku 2020 na Slovensku prevyšovať domácu spotrebu, čím sa zachovajú predpoklady pre jeho vývoz do zahraničia. Pri bravčovom mäse sa však bude musieť približne tretina domáceho dopytu naďalej dopĺňať dovozom.

Kľúčové slová *agropotravinársky trh – hovädzie mäso – bravčové mäso – ceny – produkcia – spotreba – dovoz – vývoz – sebestačnosť – prognóza*

Agrárny sektor Slovenska výrazne ovplyvňuje situácia na medzinárodných trhoch, preto štúdium analýz dopytu a ponuky na medzinárodných trhoch je nevyhnutným krokom k strategickým rozhodnutiam agropodnikateľov, ale aj k prijatiu vládnych opatrení smerujúcich k eliminácii možných negatívnych dopadov na slovenský trh. Vo „Výhlade OECD-FAO v poľnohospodárstve“ sa každoročne publikuje predikcia svetových poľnohospodárskych trhov na nasledujúcich 10 rokov. Ide hlavne o prognózu výroby, spotreby, obchodu, zásob a cien poľnohospodárskych komodít vo významných krajinách, resp. zoskupeniach sveta s akcentom na krajiny prevažne mierneho pásma. Predikcie trhov vybraných agropotravinárskych komodít vychádzajú z konkrétnych predpokladov týkajúcich sa globálnych makroekonomických podmienok, rastu populácie, vnútroštátnych

poľnohospodárskych a obchodných politík, výrobných technológií a priebehu počasia. Prognózovaním agropotravinárskych trhov sa zaoberajú aj Sulptura, G. Leeuwen, M., Salamon, P., Fellmann, T., Bause, M. a Ledebere, O. (2013), ktorí okrem iného vypracovali výhľad trhov v Rusku do roku 2023, pričom abstrahovali od výrazných výkyvov v produkcii v dôsledku poveternostných a iných šokových vplyvov. Tiež nepredpokladajú zásadné zmeny v agrárnej politike Ruska, ktorá sa zameriava na rast sebestačnosti v agropotravinárskych komoditách vrátane krmovínovej základne. Problematika týkajúca sa prognózovania agropotravinárskych trhov na Slovensku je exponovaná vo viacerých vedeckých a odborných publikáciách. Ku kľúčovým autorom, ktorí sa uvedenou témou v posledných rokoch zaoberali patrí Matošková, D. a kol. (2011, 2012, 2015), Gálik, J. (2008-2015a,b; 2015), Borecká, S. (2008-2011) a Jamborová (2015).

Predkladaný príspevok vychádza z výsledkov rezortného projektu „Konkurencieschopnosť agropotravinárskeho sektora Slovenskej republiky“. Konkrétne ide o výskumnú správu „Prognóza slovenského agropotravinárskeho trhu do roku 2020“, ktorá sa riešila na výskumnom ústave ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva v roku 2015.

Metodický postup

Zvolený metodický postup sa odvíjal od vecného zamerania príspevku orientovaného na analýzu svetového, európskeho a slovenského trhu s hovädzím a bravčovým mäsom v období rokov 2007-2014 a jeho prognózu do roku 2020. Splnenie cieľa sa zabezpečilo:

- zberom domácich a zahraničných údajov,
- analýzou, syntézou a komparáciou údajov, ktoré sa spracovali do tabuľkovej, grafickej a textovej podoby,
- expertnými odhadmi na základe modelových prepočtov.

Podkladom pre analýzu zahraničných agrárnych trhov boli najnovšie publikácie a databázy OECD-FAO, v ktorých sú pravidelne publikované aktualizované prognózy svetových agrárnych trhov. Informačnou platformou pre analýzu slovenského trhu boli údaje zo ŠÚ SR z NPPC-VÚEPP (vlastné analýzy, databázy, výskumné úlohy a situačné a výhľadové správy)¹ a PPA-SR. K informačným zdrojom patria tiež údaje a poznatky podnikateľskej sféry, pracovníkov MPRV SR, SPPK a príslušných výrobných zväzov k relevantným témam súvisiacim so zameraním riešenia.

Súčasťou analýzy je porovnanie vývoja produkcie, spotreby a ukazovateľov obchodu v dvoch po sebe nasledujúcich programovacích obdobiach². Pre jednoduchosť sú v bilančných tabuľkách uvedené obdobia označené pod pojmi „skutočnosť“ (2007-2013) a „prognóza“ (2014 a 2020) napriek tomu, že údaje za rok 2014 sú skutočné.

Predkladaná prognóza slovenského trhu s hovädzím a bravčovým mäsom bola vykonaná za predpokladu oživenia slovenskej ekonomiky, nízkej miery inflácie, postupného rastu cien ropy a energií, poklesu miery nezamestnanosti, rastu reálnych príjmov obyvateľstva a dopytu

¹ Gálik, J.: Jatočný hovädzí dobytok a jatočné teľatá. Jatočné ošípané.

² PRV 2007-2013 a PRV 2014-2020

po slovenských potravinách. Počíta s rastúcim trendom v intenzitných parametroch a s opätovným obnovením liberalizácie svetového obchodu, hlavne ukončením hospodárskych sankcií voči Ruskej federácii s následným zrušením embarga na dovoz potravín na ruský trh. Neberie do úvahy nepredvídateľné zmeny v produkcii krmív spôsobené prudkými výkyvmi počasia a epidémiami hospodárskych zvierat. Ďalej nepočíta s cenovou volatilítou agrárnych komodít a energií a ani s rizikami globálneho vývoja, ku ktorým patria geopolitické krízy, zmeny v disponibilite prírodných zdrojov, prírodné a vojnové katastrofy. Objem a štruktúra agrárnej produkcie je okrem vyššie uvedených skutočností ovplyvnená dotačnou podporou SPP EÚ, ktorú budú do roku 2020 tvoriť hlavne priame platby (výkrm HD) a platby v rámci PRV (ošípané).

Vlastná práca

1. Trh s mäsom vo svete a v EÚ

V období rokov 2007-2008 došlo na trhu s mäsom k viacerým zmenám. Pokles kúpnej sily a horší prístup k úverom ovplyvnili dopyt po mäse a mäsových výrobkoch, čo sa najviac dotklo sektora hovädzieho mäsa. Ekonomická kríza akcelerovala štrukturálne zmeny, o čom svedčí množstvo uskutočnených fúzií a akvizícií. Filozofia podnikania sa zamerala na generovanie úspor z veľkosériovej výroby, čím sa trh s mäsom začal intenzívnejšie globalizovať. V dôsledku volatilných nákladov na krmivá začali byť zisky z produkcie neisté, počet hospodárskych zvierat sa znižoval. Od roku 2009-2010 sa svetové ceny sledovaných druhov mäsa začali postupne oživovať, pričom v roku 2014 dosiahli svoje historické maximum. V produkčných regiónoch sveta sa začali opäť zvyšovať počty hovädzieho dobytku. Rast cien bravčového mäsa súvisel hlavne s poklesom ponuky ošípaných v dôsledku výskytu viacerých epidemických ochorení. Výhľad trhu s mäsom je podľa prognózy OECD-FAO pre nasledujúce roky pozitívny. Jeho produkcia by mala expandovať vzhľadom na očakávané priaznivé ceny krmív, ktoré by mali prispieť k ziskovosti mäsového odvetvia.

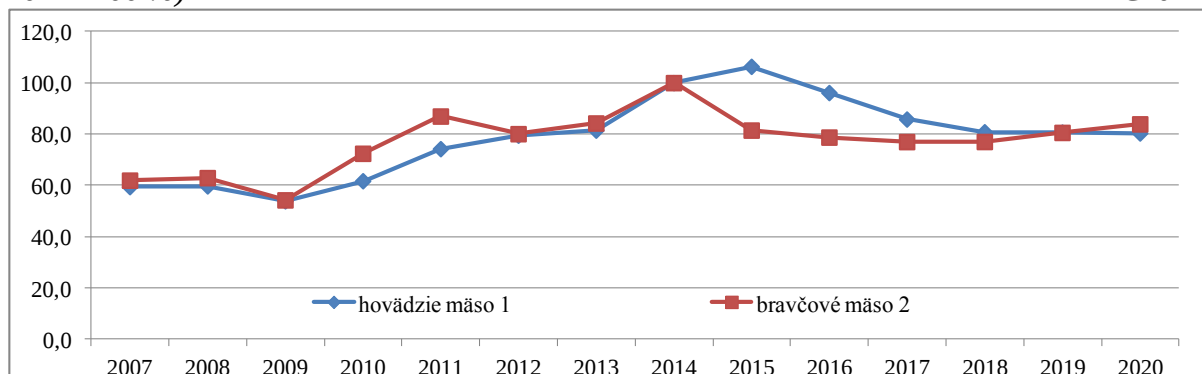
Vývoj **cien** mäsa bude nasledovný:

- *Ceny hovädzieho mäsa* sa po roku 2014 prechodne zvýšia. Po obnove stád hovädzieho dobytku v hlavných produkčných regiónoch začnú ceny hovädzieho mäsa opäť klesať vzhľadom na rastúcu ponuku.
- *Ceny bravčového mäsa* v prognózovanom období (v porovnaní s rokom 2014) klesnú v dôsledku rastu ponuky bravčového mäsa v USA, EÚ a Brazílii a tiež v dôsledku očakávaných nižších cien krmných obilnín.

Vývoj a prognóza svetových cien hovädzieho a bravčového mäsa v rokoch 2007-2020 (2014 = 100 %)

Development and prognosis of beef and pork world prices in the years 2007-2020 (basis year 2014=100 %)

Graf 1

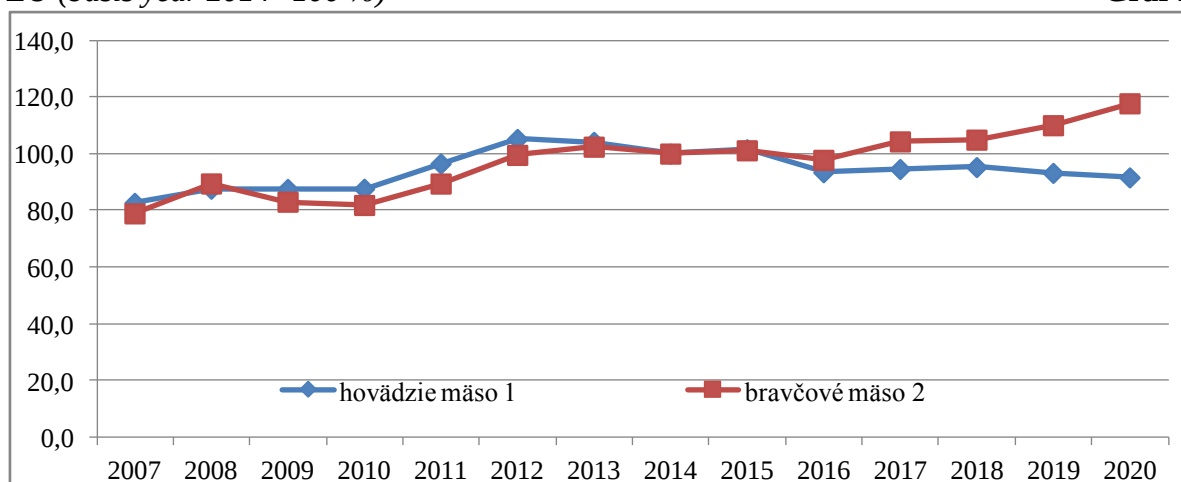
Prameň: OECD-FAO, výpočty NPPC-VÚEPP³

1/ beef, 2/ pork, 3/ Source: OECD-FAO, calculations National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

Vývoj a prognóza farmárskych cien hovädzieho a bravčového mäsa v rokoch 2007-2020 v EÚ (2014 = 100 %)

Development and prognosis of beef and pork farm gate prices in the years 2007-2020 in the EU (basis year 2014=100 %)

Graf 2

Prameň: OECD-FAO, výpočty NPPC-VÚEPP³

1/ beef, 2/ pork, 3/ Source: OECD-FAO, calculations National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

V Grafe 2 je názorne zobrazený vývoj a prognóza farmárskych cien mäsa v EÚ v rokoch 2007-2020, ktorý napriek cenovej transmisii vykazuje podstatne nižšiu cenovú volatilitu ako globálny trend (Graf 1).

Z porovnania dvoch po sebe nasledujúcich 7-ročných období vyplýva, že priemerné svetové ceny mäsa za prognózované obdobie vzrastú o 34,1 % pri hovädzom mäse a o 15,1 % pri bravčovom mäse. V EÚ budú v prognózovanom období priemerné ceny hovädzieho mäsa (+2,8 %) vykazovať podstatne menšie zmeny (Tab.1).

Čo sa týka cenového vývoja v jednotlivých rokoch, v EÚ sa ceny bravčového mäsa od

roku 2017 budú pohybovať na vyššej úrovni ako bolo ich historické maximum v roku 2013. Opačná situácia bude pri cenách hovädzieho mäsa v EÚ, ktoré v celom prognózovanom období výšku cien svojho historického maxima (2012) nedosiahnu.

Porovnanie vývoja priemerných cien mäsa v období rokov 2014-2020 a 2007-2013 vo svete a v EÚ

Comparison of average meat prices development in the time period 2014-2020 and 2007-2013 in the world and in the EU

Tab. 1

Ukazovateľ ¹	Index (%)
Svet²	2014-2020/2007-2013
hovädzie mäso ³	134,1
bravčové mäso ⁴	115,1
EÚ-28	
hovädzie mäso ³	102,8
bravčové mäso ⁴	117,8

Prameň: OECD-FAO, výpočty NPPC-VÚEPP

1/ indicator, 2/ world, 3/ beef, 4/ pork, 5/ Source: OECD-FAO;
Calculations of National Agricultural and Food Centre- Research
Institute of Agricultural and Food Economics

Produkcia

Ku kľúčovým faktorom globálnej produkcie a spotreby mäsa v strednodobom horizonte patrí rast svetovej populácie, ekonomický rast, urbanizácia, rast príjmov, choroby zvierat a vývoj agrárnych politík. Vo vyspelých krajinách sveta je produkcia mäsa veľmi intenzívna, v dôsledku čoho už veľké rezervy na dynamickejši vzrast produkcie neexistujú. Okrem toho je limitovaná disponibilnosťou zdrojov, opatreniami týkajúcimi sa potravinovej bezpečnosti, ochrany životného prostredia, welfare zvierat a vysokou úrovňou technologických zariadení v spracovateľskom priemysle. Príkladom toho je produkcia mäsa v krajinách EÚ, ktorá pri bravčovom a hovädzom mäse klesá, k čomu prispieva aj SPP EÚ.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti je svetový dopyt po mäse akcelerovaný hlavne v krajinách, ktoré nie sú členmi OECD. Koncom prognózovanej periódy by sa z globálneho prírastku produkcie mäsa malo 75 % vyrobiť v rozvojových krajinách. Dominantný rast sa očakáva hlavne v Brazílii, Číne a Ruskej federácii. Produkcia v Brazílii bude profitovať z bohatstva prírodných zdrojov, dostatočného množstva krmiva a rastu efektivity výroby. Akcelerácia produkcie v Číne bude podmienená úsporami z rozsahu, t.j. z veľkosériovej výroby mäsa a jej komercializácie. Ruská federácia ako majoritný importér implementovala stratégiu zvyšovania sebestačnosti v mäse minimálne na úroveň 80 %. K tomuto ambicióznemu cieľu jej pomáha domáca podporná politika. Zmenšiť disparitu medzi vzrastajúcou spotrebou a výškou produkcie by uvedenej krajine mali investície do výroby a spracovania bravčového mäsa.

Konkrétne hodnoty vývoja produkcie jednotlivých druhov mias vo svete a v EÚ v rokoch 2007-2020 sú uvedené v Tab.2. Vyplýva z nich, že v prognózovanom období bude rásť globálna produkcia mäsa rýchlejšie ako v EÚ. Z porovnania dvoch po sebe nasledujúcich 7-

ročných období môžeme konštatovať, že prírastok priemerných hodnôt svetovej produkcie v prognózovanom období (2014-2020) bude pri hovädzom mäse 5,2 % a pri bravčovom mäse 12 %. V EÚ priemerná produkcia hovädzieho a bravčového mäsa klesne o 9,2 % a 1,5 %.

Vývoj a prognóza produkcie mäsa vo svete a v EÚ (tis. t)

Development and prognosis of meat production in the world and in the EU (thousand tons)

Tab. 2

Ukazovateľ ¹	Skutočnosť ² 2007-2013			Prognóza ³ 2014-2020			Indexy (%)			
Produkcia ⁴	2007	2013	A priemer ⁵ 2007-13	2014	2020	B priemer ⁵ 2014-20	2013/07	2020/14	2020/13	B/A
Hov. m. ⁶ - svet ⁷	65 539	67 526	65 982	67 984	72 006	69 424	103,0	105,9	106,6	105,2
EÚ-28	8 323	7 498	8 046	7 631	7 165	7 304	90,1	93,9	95,5	90,8
Bravč.m. ⁸ - svet ⁷	100 356	115 370	108 425	117 265	125 069	121 439	115,0	106,7	108,4	112,0
EÚ-28	23 094	22 388	22 702	22 274	22 379	22 361	96,9	100,5	100,0	98,5

Prameň: OECD-FAO, výpočty NPPC-VÚEPP⁹

1/ indicator, 2/ fact, 3/ prognosis, 4/ production, 5/ average, 6/ beef, 7/ world, 8/ pork, 9/ Source: OECD-FAO; Calculations of National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

Spotreba

Rast príjmov posúva spotrebiteľské preferencie od konzumácie rastlinných komodít k živočíšnym. Tento trend je dôležitý hlavne pre rozvojové a rozvíjajúce sa ekonomiky v Ázii, Latinskej Amerike a na Strednom východe. Vo vyspelých krajinách je rast spotreby mäsa limitovaný nízkym rastom populácie a vysokou spotrebou mäsa v súčasnosti. Vývoj spotreby mäsa bude pri jednotlivých druhoch diferencovaný, pričom rast globálneho dopytu sa bude týkať viac bravčového ako hovädzieho mäsa.

Vývoj a prognóza spotreby mäsa vo svete a v EÚ (tis. t)

Development and prognosis of meat consumption in the world and in the EU (thousand tons)

Tab. 3

Ukazovateľ ¹	Skutočnosť ² 2007-2013			Prognóza ³ 2014-2020			Indexy (%)			
Spotreba ⁴	2007	2013	A priemer ⁵ 2007-13	2014	2020	B priemer ⁵ 2014-20	2013/07	2020/14	2020/13	B/A
Hov. m. ⁶ - svet ⁷	65 074	66 919	65 507	67 642	71 472	68 920	102,8	105,7	106,8	105,2
EÚ-28	8 652	7 532	8 106	7 625	7 236	7 351	87,1	94,9	96,1	90,7
Bravč.m. ⁸ - svet ⁷	99 763	114 786	107 767	116 802	124 604	121 003	115,1	106,7	108,6	112,3
EÚ-28	21 559	20 170	20 812	20 218	20 249	20 283	93,6	100,2	100,4	97,5

Prameň: OECD-FAO, výpočty NPPC-VÚEPP⁹

1/ indicator, 2/ fact, 3/ prognosis, 4/ consumption, 5/ average, 6/ beef, 7/ world, 8/ pork, 9/ Source: OECD-FAO; calculations of National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

Konkrétne hodnoty vývoja celkovej spotreby mäsa vo svete a v EÚ v rokoch 2007-2020 sú uvedené v Tab.3. V roku 2020 sa globálna spotreba hovädzieho mäsa v porovnaní s rokom 2014 zvýši o 5,7 % a bravčového mäsa o 6,7 %. Z porovnania dvoch po sebe nasledujúcich 7-ročných období vyplýva, že priemerné hodnoty spotreby v EÚ sa v prognózovanom období znížia pri hovädzom mäse o 9,3 % a bravčovom mäse o 2,5 %.

V rámci obdobných kritérií sa bude v prognózovanom období priemerná spotreba hovädzieho mäsa na obyvateľa vo svete aj v krajinách EÚ znižovať. Priemerná spotreba bravčového mäsa na obyvateľa v EÚ v rokoch 2014-2020 v porovnaní s priemernou hodnotou predchádzajúceho obdobia klesne o 4 % na rozdiel od globálnej spotreby, kde očakávame opačné tendencie (Tab. 4).

Vývoj a prognóza spotreby mäsa vo svete a v EÚ (kg/obyvateľ/rok)

Development and prognosis of meat consumption in the world and in the EU (kilograms per capita and per year)

Tab. 4

Ukazovateľ ¹	Skutočnosť ² 2007-2013			Prognóza ³ 2014-2020			Indexy (%)			
Spotreba/obyvateľ ⁴	2007	2013	A priemer ⁵ 2007-13	2014	2020	B priemer ⁵ 2014-20	2013/07	2020/14	2020/13	B/A
Hov. m. ⁶ - svet ⁷	6,83	6,54	6,63	6,54	6,48	6,45	95,8	99,2	99,1	97,2
EÚ-28	12,09	10,35	11,23	10,46	9,83	10,03	85,6	94,0	95,0	89,3
Bravč. m. ⁸ - svet ⁷	11,66	12,50	12,15	12,58	12,60	12,61	107,2	100,1	100,8	103,8
EÚ-28	33,58	30,88	32,12	30,89	30,65	30,83	92,0	99,2	99,2	96,0

Prameň: OECD-FAO, výpočty NPPC-VÚEPP⁹

1/ indicator, 2/ fact, 3/ prognosis, 4/ consumption per capita, 5/ average, 6/ beef, 7/ world, 8/ pork, 9/ Source: OECD-FAO; Calculations of National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

Zahraničný obchod

V prognózovanom období (2014-2020) sa podľa údajov OECD-FAO tempo rastu svetového exportu mäsa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím (2007-2013) spomalí. Dôvodom bude rast domácej produkcie mäsa v rozvojových krajinách, ktoré svoje importné aktivity čiastočne obmedzia.

Exportné možnosti jednotlivých krajín sú diferencované. Očakáva sa, že do roku 2020 podiel krajín OECD na globálnom exporte mäsa vzrastie takmer na polovicu. Nárast exportných aktivít predpokladáme v Brazílii, ktorá by sa do roku 2020 mohla podieľať na svetovom vývoze mäsa takmer 30 %. Export mäsa z Brazílie bude profitovať nielen z predpokladaného rastu svetového dopytu, ale aj z devalvácie brazílskej meny. Očakáva sa, že Brazília bude intenzívnejšie vyvážať bravčové mäso do Ruskej federácie vzhľadom na ruské embargo na dovoz mäsa z krajín tradičných exportérov. K ďalším významným exportérom mäsa bude naďalej patriť USA, EÚ, Kanada a Austrália. Okrem toho India, Argentína a Thajsko si svoju exportnú pozíciu na svetových trhoch posilnia vzhľadom na očakávaný rast ziskovosti mäsového sektora v dôsledku poklesu nákladov na krmivá.

Vývoj a prognóza medzinárodného obchodu s mäsom vo svete a v EÚ (tis. t)*Development and prognosis of international trade with meat in the world and in the EU (thousand tons)***Tab. 5**

Ukazovateľ ¹	Skutočnosť ² 2007-2013			Prognóza ³ 2014-2020			Indexy (%)			
Dovoz⁴	2007	2013	A priemer ⁵ 2007-13	2014	2020	B priemer ⁵ 2014-20	2013/07	2020/14	2020/13	B/A
Hov. m. ⁶ - svet ⁷	8 589	9 914	8 825	10 717	11 535	10 896	115,4	107,6	116,4	123,5
EÚ-28	471	304	334	299	340	333	64,5	113,5	111,7	99,7
Bravč.m. ⁸ - svet ⁷	5 725	7 232	6 680	7 304	7 842	7 499	126,3	107,4	108,4	112,3
EÚ-28	33	16	31	17	20	20	48,2	118,7	126,1	65,5
Vývoz⁹										
Hov. m. ⁶ - svet ⁷	8 965	10 424	9 260	11 246	12 065	11 425	116,3	107,3	115,7	123,4
EÚ-28	142	270	274	306	268	287	189,5	87,7	99,4	104,8
Bravč.m. ⁸ - svet ⁷	5 976	7 603	7 097	7 581	8 119	7 776	127,2	107,1	106,8	109,6
EÚ-28	1 398	2 233	1 910	2 073	2 150	2 097	159,8	103,7	96,3	109,8

Prameň: OECD-FAO, výpočty NPPC-VUEPP¹⁰

1/ indicator, 2/ fact, 3/ prognosis, 4/ import, 5/ average, 6/ beef, 7/ world, 8/ pork, 9/ export, 10/ Source: OECD-FAO; Calculations of National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

Prognóza medzinárodného obchodu s mäsom vo svete a v EÚ je uvedená v príslušnej tabuľke. Z konkrétnych hodnôt (Tab.5) v nej uvedených vyplýva, že v roku 2020 v porovnaní s rokom 2014 vzrastie objem svetového obchodu (dovoz a vývoz) s hovädzím a bravčovým mäsom približne o 7 %. Z porovnania dvoch po sebe nasledujúcich 7-ročných období môžeme konštatovať, že v období rokov 2014-2020 sa priemerné hodnoty svetového exportu hovädzieho mäsa zvýšia približne o 23 % a pri bravčovom mäse predpokladáme rast exportu približne o 10 %. V EÚ bude priemerné tempo rastu exportu bravčového mäsa podobné a pri hovädzom mäse dosiahne 4,8 %.

Otázniky budúceho vývoja na svetovom trhu s mäsom

V súlade s vyššie uvedenými skutočnosťami na prognózu trhu s mäsom môžu vplývať viaceré faktory:

- *Turbulentné makroekonomické prostredie.*
- *Obchodné politiky.* Implementácia viacerých bilaterálnych dohôd by mohla v prognózovanom období prispieť k značnej diverzifikácii medzinárodného obchodu s mäsom. Napríklad, Čína nedávno dokončila negociačné dohovory o voľnom obchode s Austráliou, a tak Čínsko-austrálska dohoda o voľnom obchode (ChAFTA) pravdepodobne zvýši dynamiku exportu mäsa z Austrálie do uvedenej destinácie.
- *Reštrikcie medzinárodného obchodu týkajúce sa bezpečnosti potravín a sanitárnych opatrení* v reakcii na vypuknutie chorôb hospodárskych zvierat.
- *Domáce politické opatrenia.* Napríklad, v roku 2014 Ruská federácia uvalila jednorozčné embargo na dovoz potravín z EÚ, USA, Austrálie, Kanady a Nórska ako odpoveď na ekonomické sankcie. S predĺžením uvedeného embarga predkladaná prognóza nepočíta.
- *Politické opatrenia týkajúce sa zdravia a welfare zvierat, environmentálne opatrenia.*

Napríklad, spoplatnenie emisií v súvislosti so živočíšnou výrobou by mohlo potenciálne ovplyvniť výšku produkcie, spotreby a zahraničného obchodu s mäsom³.

- Trh s mäsom je pomerne citlivý na *výšku príjmov* a čiastočne aj na *ceny pohonných hmôt*. Tlak na znižovanie cien mäsa by mohol viesť k urýchleniu koncentračného procesu v mäsovom priemysle, ktorý sa už v mnohých krajinách naštartoval. Viedlo by to k značným úsporám z rozsahu, čo by pravdepodobne posunulo prognózovanú hladinu cien jednotlivých druhov mias smerom dole.

2. Trh s mäsom na Slovensku

Sektor hovädzieho mäsa

Pre chov hovädzieho dobytku Slovensko disponuje dostatočnou krmovinovou základňou, jeho stav však od roku 2007 klesol z 501,8 tis. ks na 463,5 tis. ks v roku 2014. Tento stav je spôsobený klesajúcim záujmom slovenského obyvateľstva o konzumáciu hovädzieho mäsa (v období rokov 2007-2014 ročná spotreba hovädzieho mäsa na obyvateľa klesla z 5,3 na 4,1 kg) a zvýšeným konkurenčným tlakom na trhu EÚ vyúsťujúcim do neschopnosti slovenských producentov bez dotačnej podpory pokryť náklady na výrobu hovädzieho mäsa a tiež k danej situácii okrem nízkych realizačných cien prispieva aj rast nákladov na vstupy a s tým súvisiaca kapitálová poddimenzovanosť sektora neumožňujúca patričnú obnovu technológií a zlepšenie parametrov intenzity výroby. Situáciu v odbyte komplikuje aj znížená platobná disciplína odberateľov.

V nasledujúcom období predpokladáme rast početných stavov dojčiacich kráv s dominantným zastúpením mäsových plemien, čo by viedlo nielen k stabilizácii stavov HD, ale aj k posilneniu domácej produkcie jatočného hovädzieho dobytku. Stabilizácia stavov HD súvisí aj s očakávaným miernym zlepšením reprodukčných ukazovateľov chovu.

Vývoj **farmárskych cien** jednotlivých kategórií jatočného HD bol v období rokov 2007-2014 variabilný, pokles bol zaznamenaný v rokoch 2009 a 2010, čo súviselo s prebytkom ponuky na trhoch EÚ (mliečna kríza – vybíjanie kráv) a začínajúcou hospodárskou recesiou. V nasledujúcom období sa odbytové ceny zvýšili až nad úroveň cien z roku 2007 (Tab. 6). Pokiaľ porovnáme vývoj cien hraničných rokov 2007 a 2014 môžeme konštatovať, že bol progresívny, s najväčším rastom cien jatočných býkov (+9,6 %). Ceny jatočných býkov sa najviac približujú priemerným cenám v EÚ, pričom jatočné jalovice a kravy sú na našom trhu zhruba o tretinu lacnejšie v porovnaní s európskym priemerom.

³ Produkcia živočíšnej výroby a krmív je zodpovedná za takmer 80 % emisií skleníkových plynov. S rastom populácie a príjmov obyvateľstva sa ich tvorba bude zvyšovať (najmä v Latinskej Amerike, Ázii a Afrike). Z dlhodobého hľadiska však tento rast bude musieť byť regulovaný. Čiastočným riešením by mohla byť podpora spotreby hydinového mäsa, pri výrobe ktorého sa vytvorí menej skleníkových plynov ako, napríklad, pri výrobe hovädzieho mäsa.

Farmárske ceny jatočného HD podľa vybraných kategórií a tried mäsitosti prepočítané na jatočnú hmotnosť (EUR/kg)

Farm gate prices of slaughter beef cattle by selected categories and meat groups calculated to slaughter weight (EUR/kg)

Tab. 6

Rok ¹	Býky ²				Jalovice ³				Kravy ⁴			
	E	U	R	Priemerná cena ⁵	E	U	R	Priemerná cena ⁵	U	R	O	Priemerná cena ⁵
2007	2,96	2,83	2,71	2,80	2,30	2,16	2,04	2,16	2,01	1,85	1,72	1,87
2008	2,94	2,80	2,67	2,75	2,29	2,16	2,04	2,15	2,00	1,85	1,71	1,87
2009	2,92	2,82	2,68	2,76	2,29	2,16	2,05	2,11	1,96	1,82	1,69	1,79
2010	2,91	2,79	2,68	2,77	2,30	2,17	2,02	2,11	1,95	1,82	1,68	1,79
2011	3,00	2,80	2,72	2,96	2,30	2,16	2,04	2,17	1,98	1,83	1,70	1,85
2012	3,17	2,92	2,75	3,15	2,36	2,22	2,08	2,26	2,07	1,84	1,72	2,01
2013	3,18	2,95	2,76	3,14	2,45	2,31	2,09	2,33	2,18	1,89	1,74	2,06
2014	3,16	2,95	2,78	3,07	2,47	2,29	2,09	2,32	2,20	1,95	1,76	2,01
2014/07	106,8	104,2	102,6	109,6	107,4	106,0	102,5	107,4	109,5	105,4	102,3	107,5

Prameň: ŠÚ SR, vlastné výpočty⁶

1/ year, 2/ bulls, 3/ heifers, 4/ cows, 5/ average price, 6/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, own calculations

Z **bilancie hovädzieho mäsa** v období rokov 2007-2013 (Tab. 7) vyplýva, že hrubá domáca produkcia klesla o 22,0 %, dovoz výrazne vzrástol (+69,8 %) a domáca bilančná spotreba klesla o 14,3 %. Vzhľadom na nízke odbytové ceny jatočných zvierat a klesajúci domáci dopyt po hovädzom mäse, slovenskí výrobcovia a spracovatelia hľadali možnosti uplatnenia sa na zahraničných trhoch, čo sa prejavilo v takmer tretinovom náraste vývozu (+32,2 %). Nepriaznivým je fakt, že v sledovanom období sa zvýšil podiel živých zvierat na celkovom vývoze hovädzieho mäsa (zo 61,9 % v roku 2007 na 71,0 % v roku 2014, pričom v roku 2010 dosahoval až 83,0 %) na úkor vývozu hovädzieho mäsa a mäsových výrobkov, ktoré disponujú vyššou pridanou hodnotou. Podiel živých zvierat na dovoze, naopak, v porovnaní hraničných rokov klesol (zo 4,0 % v roku 2007 na 2,3 % v roku 2014), avšak v roku 2008 ich podiel dosahoval 10,5 %, v roku 2011 16,2 % a v roku 2010 dokonca až 21,1 %.

Bilancia hovädzieho mäsa (t jat. hm.)

Beef balance sheet (tons of slaughter weight)

Tab. 7

Ukazovateľ ¹	Skutočnosť ²			Prognóza ³			Indexy (%)		
	2007	2013	A priemer ⁴ 2007-13	2014	2020	B priemer ⁴ 2014-20	2013/07	2020/14	B/A
Produkcia ⁵	29 945	23 364	25 597	22 347	25 600	23 792	78,0	114,6	92,9
Spotreba ⁶	25 924	22 208	21 599	20 639	22 175	20 294	85,7	107,4	94,0
Dovoz ⁷	8 704	14 776	10 529	15 821	11 800	13 589	169,8	74,6	129,1
Vývoz ⁸	11 799	15 599	14 202	16 911	15 000	16 744	132,2	88,7	117,9

Prameň: ŠÚ SR, výpočty NPPC-VÚEPP⁹

Poznámka: *hrubá domáca produkcia vrátane samozásobenia¹⁰

1/ indicator, 2/ fact, 3/ prognosis, 4/ average, 5/ production, 6/ consumption, 7/ import, 8/ export, 9/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, calculations of National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics, 10/ Note: *gross domestic production including subsistence

K hlavným príčinám stagnácie odvetvia, resp. poklesu výroby hovädzieho mäsa patrí etablovanie sa zahraničných obchodných reťazcov na našom trhu plne využívajúcich liberalizáciu medzinárodného obchodného prostredia, nárast cien vstupov v chove HD pri

dlhodobo stabilnej a nízkej úrovni realizačných cien pod úrovňou výrobných nákladov, odbyt zameraný na živé jatočné zvieratá na úkor spracovaných mäsových výrobkov, klesajúci dopyt po drahšom hovädzom mäse a jeho substitúcia lacnejším bravčovým či hydinovým mäsom.

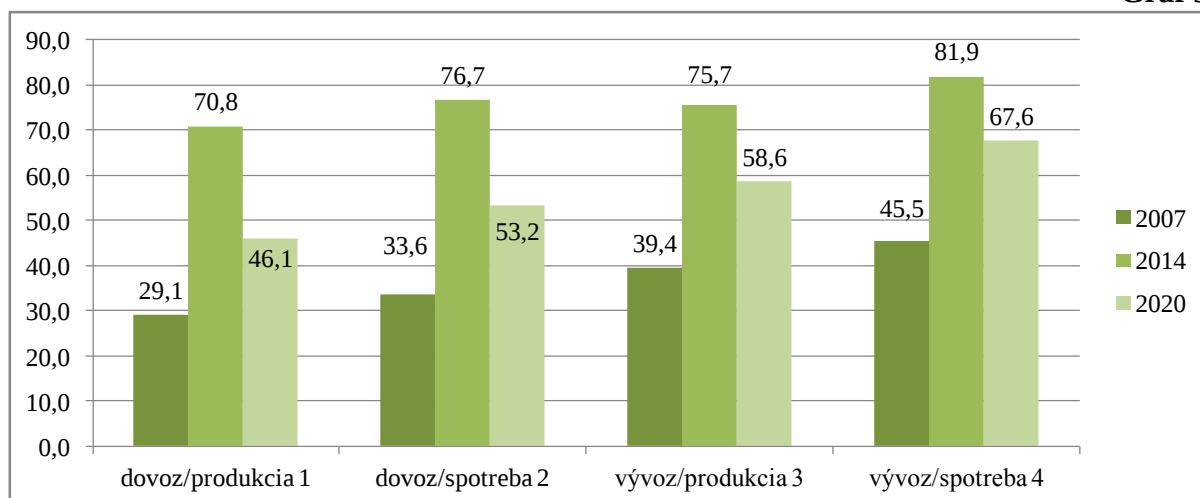
Na vývoj produkcie v období rokov 2014-2020 bude vplývať viacero faktorov (napr. vývoj cien kŕmnych zmesí a energií, predajná cena jatočného hovädzieho dobytku, zdravotná situácia v chove HD bez výskytu epidemiologických ochorení, výška podpôr na chov HD (platby na VDJ, mlieko, príp. dojčiacie kravy a nepriamo aj výška SAPS), cena dovážaného hovädzieho mäsa, reštrikcie medzinárodného obchodu a pod.). Za predpokladu štandardnej situácie bez výrazných cenových výkyvov na medzinárodných trhoch a pri náraste domácej spotreby o 7,4 %, v dôsledku rastu reálnych miezd a tým aj kúpyschopnosti obyvateľstva, by v období rokov 2014-2020 mohol byť vývoj hrubej produkcie hovädzieho mäsa pozitívny s rastúcim trendom a celkovým zvýšením až o 14,6 %, pri vyššej miere spracovania jatočného HD slovenským spracovateľským priemyslom.

V roku 2007 sa zo Slovenska vyviezlo 11,8 tis. ton hovädzieho mäsa v prepočte na jatočnú hmotnosť. Tento objem predstavoval 39,4 % objemu domácej produkcie a až 45,5 % bilančnej spotreby hovädzieho mäsa na Slovensku. Uvedené podiely sa v sledovanom období výrazne zmenili, nakoľko v roku 2014 sme zo Slovenska vyviezli tri štvrtiny produkcie hovädzieho mäsa (75,7 % z objemu domácej produkcie) a dokonca až 81,9 % z bilančnej spotreby. V tejto súvislosti je nutné poznamenať, že vzhľadom na reexporty nie je možné exaktne zistiť, aký bol skutočný objem vyvezeného hovädzieho mäsa domácej proveniencie. Okrem toho existuje aj možnosť, že časť vyvezených živých jatočných zvierat sa na Slovensko vrátila vo forme mäsových výrobkov z hovädzieho mäsa. V období rokov 2014-2020 predpokladáme postupný pokles vývozu hovädzieho mäsa zo Slovenska, hlavne pokles vývozu živých jatočných zvierat pri vyššej miere spracovania domácimi spracovateľskými kapacitami, ktorý by v roku 2020 mohol byť zhruba o desatinu nižší ako v roku 2014, pričom na domácej produkcii sa bude podieľať 58,6 % a na bilančnej spotrebe 67,6 %. Vzhľadom na predpokladaný pokles vývozu živých zvierat a nárast domácej produkcie mäsových výrobkov z jatočných zvierat zo slovenských chovov, by sa malo v konečnom dôsledku prejať v poklese dovážaného hovädzieho mäsa a mäsových výrobkov, pričom v štruktúre dovozu by malo dominovať vysoko kvalitné hovädzie mäso pôvodom z Latinskej Ameriky, či Írska. Objem dovozu v roku 2020 by mal dosiahnuť 46,1 % domácej produkcie a 53,2 % bilančnej spotreby hovädzieho mäsa (Graf 3).

Vývoj a prognóza podielov ukazovateľov obchodu na predaji a spotrebe hovädzieho mäsa (v %)

Development and prognosis of trade share indicators on beef sale and consumption (in %)

Graf 3

Prameň: NPPC-VÚEPP⁵

1/ import/production, 2/ import/consumption, 3/ export/production, 4/ export/consumption, 5/ Source: National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

Podľa údajov ŠÚ SR celková spotreba hovädzieho mäsa na Slovensku, v prepočte na obyvateľa v období rokov 2007-2014 klesla takmer o 23 %, pričom u teľacieho mäsa je pokles výraznejší – takmer o 28 %. V roku 2014 sa na obyvateľa skonzumovalo 4,1 kg hovädzieho mäsa, čo bolo o 1,21 kg menej ako v roku 2007, ale v porovnaní s minimom v roku 2012 o 0,55 kg viac. Napriek tomu, že hovädzie mäso patrí medzi drahšie druhy mias, k miernemu zvýšeniu jeho spotreby prispieva rast reálny miezd a tým aj životnej úrovne obyvateľstva, ako aj zmena jeho stravovacích návykov, súvisiacich s častejšou návštevou reštauračných zariadení so širokou ponukou hotových jedál z hovädzieho mäsa.

Vývoj spotreby hovädzieho mäsa na obyvateľa za rok (kg,%)

Development of beef consumption per capita and year (kilograms, %)

Tab. 8

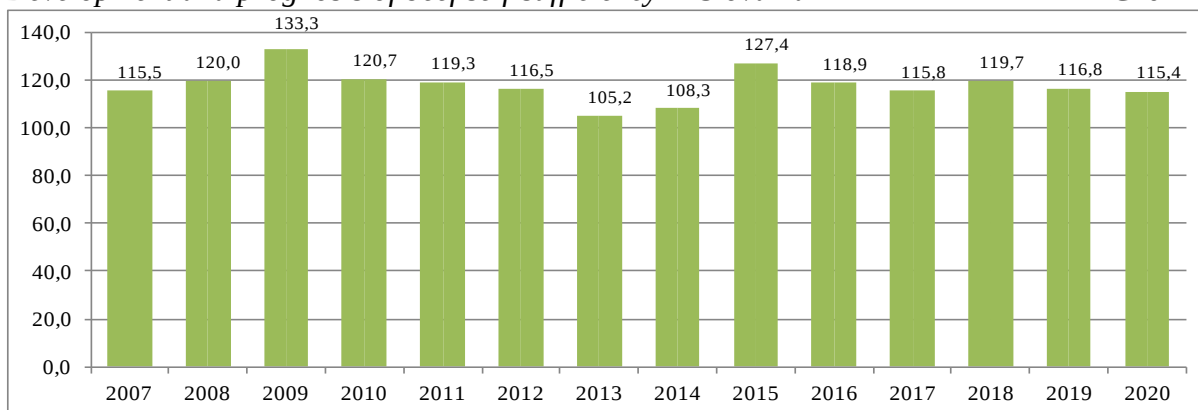
Komodita ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014/07
Hovädzie mäso ²	5,31	4,90	4,36	4,30	3,75	3,55	4,37	4,10	77,3
Teľacie mäso ³	0,05	0,05	0,04	0,04	0,05	0,04	0,04	0,04	72,4

Prameň: ŠÚ SR⁴

Poznámka: Mäso v hodnote na kosti je jatočná mŕtva hmotnosť mäsa, zahrňuje i spotrebu vnútorností⁵

1/ commodity, 2/ beef, 3/ veal, 4/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, 5/ Note: flesh-bearing bones meat value is slaughter dead weight of meat and includes also offal consumption

Adekvátne vývoju domácej produkcie a spotreby sa v jednotlivých rokoch menili aj hodnoty sebestačnosti Slovenska v hovädzom mäse. Z Grafu 4 je zrejmé, že sledovaný ukazovateľ v období rokov 2007-2014 osciloval okolo úrovne 120 % s výrazným poklesom ku koncu sledovaného obdobia (2013 a 2014). Za predpokladu oživenia spotreby (+7,4 % v období rokov 2014-2020) a postupnému nárastu výroby (+14,6 % v období rokov 2014-2020) je reálne predpokladať, že koncom sledovaného obdobia sa sebestačnosť ustáli približne na úrovni 115 %.

Vývoj a prognóza sebestačnosti Slovenska v hovädzom mäse (%)*Development and prognosis of beef self-sufficiency in Slovakia***Graf 4**

Prameň: NPPC-VÚEPP

Source: National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

Sektor bravčového mäsa

Chov ošípaných prešiel v posledných rokoch viacerými krízovými obdobiami a stále sa nevie spamätať z krízy, ktorá v danom sektore pretrváva s malými výnimkami už od roku 2003. Príčinou daného stavu je nepripravenosť Slovenska na vstup do EÚ, s čím súvisí absencia výraznejších dotačných stimulov pre rozvoj chovu ošípaných, čo v porovnaní s okolitými krajinami považujeme za zásadnú nevýhodu, ktorá sa premieta do stanovenia výšky optimálnej realizačnej ceny, ktorá by bola konkurencieschopná v stredoeurópskom regióne a je kľúčová pre rozvoj odvetvia. V roku 2009 bola chovateľom ošípaných prechodne poskytnutá podpora na prasnica (cca 50 EUR), čím sa podarilo zmierniť tempo poklesu počtov ošípaných. Situáciu umocňuje liberalizovaný trh umožňujúci neobmedzený dovoz konkurenčných komodít ako surovín do spracovateľského priemyslu (ide hlavne o jatočne opracované telá z bitúnkov a produktov rozrábkarní) a spracovaných mäsových výrobkov a pretrvávajúce dôsledky celosvetovej hospodárskej recesie.

Stavy ošípaných v období rokov 2007-2013 klesli až o 34,6 %, pričom výrazne poklesli aj stavy prasníc (o 33,7 %). Za hlavné príčiny postupného znižovania stavov ošípaných považujeme rastúce dovozy bravčového mäsa a mäsových výrobkov na Slovensko, ako aj nižšiu cenovú konkurencieschopnosť jatočných ošípaných na domácom trhu v porovnaní s vyspelými krajinami EÚ v súvislosti s rezervami v rentabilite výroby. Odbytové ceny jatočných ošípaných, pri absolútnej absencii podporných opatrení štátu, boli dlhodobo pod úrovňou výrobných nákladov. Okrem toho v sledovanom období danú situáciu ovplyvnila aj rast cien vstupov do výroby a volatilita agrárnych trhov hlavne v súvislosti s extrémnymi výkyvmi počasia s dopadom na ceny obilnín a kŕmnych zmesí.

K významným odberateľom európskych prebytkov bravčového mäsa patrila aj Ruská federácia. Zákaz dovozu mäsa a mäsových výrobkov z EÚ na ruský trh, zavedený od 7.8.2014 s predĺženou platnosťou do 5.8.2016, viedol k tomu, že časť mäsa, pôvodne určeného na ruský trh, zostala na spoločnom trhu EÚ, čím sa výrazne zvýšila jeho ponuka, čo zákonite viedlo k značnému poklesu odbytových cien. Dlhodobý vplyv nízkych cien negatívne ovplyvní produkciu ošípaných aj na Slovensku. Nakoľko očakávame, že zákaz vývozu potravín do Ruska bude v priebehu roka 2016 zrušený, od roku 2017 predpokladáme nielen

stabilizáciu, ale aj postupný rast produkcie, k čomu by mal napomôcť aj zvýšený domáci dopyt po bravčovom mäse slovenského pôvodu. Pozitívny vývoj produkcie ošípaných bude súvisieť aj s očakávaným postupným zlepšením reprodukčných ukazovateľov chovu.

Pri absencii štátnych podpôr bol chov ošípaných na Slovensku jednoznačne ovplyvnený vývojom cien jatočných ošípaných. Farmárske ceny jatočných ošípaných sú dlhodobo nízke, ich vývoj v období rokov 2007-2014 nebol pre farmárov priaznivý, čo negatívne vplývalo na rentabilitu výroby a v mnohých podnikoch generovalo stratu. Alarmujúcim je fakt, že ceny jatočných ošípaných zaradených v obchodných triedach S, E, U a R v rokoch 2008-2014 boli prevažne len mierne nad úrovňou roka 2007 (Tab. 9), čo nekorešponduje s každoročným zvýšením cien vstupov. Napriek tomu je potrebné poukázať na pozitívny vývoj kvalitatívnych parametrov jatočných ošípaných, nakoľko sa v sledovanom období na celkovom predaji zvýšil podiel ošípaných zaradených do vyšších tried mäsitosti.

Ceny jatočných ošípaných podľa kvalitatívnych tried (EUR/kg)

Prices of slaughter pigs by quality classes (EUR/kg)

Tab. 9

Rok ¹	Obchodná trieda prepočítaná na jatočnú hmotnosť ²				
	S	E	U	R	Priemerná cena ³
2007	1,70	1,60	1,52	1,45	1,50
2008	1,74	1,66	1,58	1,48	1,65
2009	1,62	1,55	1,50	1,42	1,47
2010	1,53	1,45	1,40	1,33	1,39
2011	1,58	1,47	1,40	1,34	1,52
2012	1,77	1,64	1,52	1,42	1,74
2013	1,86	1,72	1,63	1,53	1,73
2014	1,77	1,65	1,56	1,47	1,57
2014/07	104,1	103,1	102,6	101,4	104,7

Prameň: ŠÚ SR, vlastné výpočty³

1/ year, 2/ trading class re-calculated to slaughter weight, 3/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, own calculations

Z bilancie bravčového mäsa v období rokov 2007-2013 (Tab. 10) vyplýva, že hrubá domáca produkcia klesla až o 35,3 %, pričom objem ponuky na domacom trhu zostal na rovnakej úrovni v dôsledku výrazného zvýšení dovozu (+40,8 %). Pri poklese bilančnej spotreby o 25,0 % sa naturálny objem celkového použitia bravčového mäsa zvýšil len o 1,0 %. Vzhľadom na pretlak dovezeného bravčového mäsa nielen v maloobchodných reťazcoch, ale aj v spracovateľských podnikoch, slovenskí výrobcovia hľadali možnosti uplatnenia sa na zahraničných trhoch, čo sa prejavilo viac ako dvojnásobným zvýšením vývozu (+122,5 %). Rovnako ako u hovädzieho mäsa, nepriaznivý vývoj štruktúry exportu zaznamenávame aj u bravčového mäsa, nakoľko sa zvyšoval podiel živých ošípaných na celkovom vývoze bravčového mäsa (z 20,5 % v roku 2007 až na 68,7 % v roku 2014) na úkor vývozu mäsa a mäsových výrobkov, ktoré disponujú vyššou pridanou hodnotou. Podiel živých ošípaných na dovoze sa rovnako zvyšoval, avšak oveľa miernejším tempom ako pri vývoze (zo 4,7 % v roku 2007 na 17,4 % v roku 2014, s maximom v roku 2013 až na úrovni 32,4 %).

K hlavným príčinám výrazného poklesu výroby bravčového mäsa patrí etablovanie sa zahraničných obchodných reťazcov na našom trhu plne využívajúcich liberalizáciu medzinárodného obchodného prostredia, nárast cien vstupov v chove ošípaných, za ktorým neustále zaostávali zmeny realizačných cien, nízka úroveň lokálnopatriotizmu slovenských spotrebiteľov preferujúcich produkty v nižších cenových reláciách bez ohľadu na krajinu pôvodu, enormná nadprodukcia jatočných ošípaných v EÚ, odbyt zameraný na živé jatočné ošípané na úkor spracovaných mäsových výrobkov.

Vývoj produkcie bravčového mäsa v období rokov 2014-2020 bude ovplyvnený podobnými faktormi ako pri hovädzom mäse (napr. vývojom cien kŕmnych zmesí a energií, predajnou cenou jatočných ošípaných, zdravotnou situáciou v chove ošípaných, avizovanými domácimi podporami na chov a výkrm ošípaných, konkurenčnou cenou dovážaného bravčového mäsa, reštrikciami medzinárodného obchodu, hlavne skorým ukončením zákazu vývozu na ruský trh a pod. V prípade, že na medzinárodných trhoch nenastanú výrazné cenové výkyvy, pri náraste bilančnej spotreby o 39,2 % podmienenej vyššími reálnymi mzdami, by v období rokov 2014-2020 vývoj hrubej produkcie bravčového mäsa mohol byť pozitívny s rastúcim trendom a celkovým zvýšením až o 32,4 %, pri vyššej miere spracovania jatočných ošípaných slovenským spracovateľským priemyslom.

Bilancia bravčového mäsa (t jat. hm.)

Pork balance sheet (tons of slaughter weight)

Tab. 10

Ukazovateľ ¹	Skutočnosť ²			Prognóza ³			Indexy (%)		
	2007	2013	A priemer ⁴ 2007-13	2014	2020	B priemer ⁴ 2014-20	2013/07	2020/14	B/A
Produkcia* ⁵	117 059	75 781	90 244	80 045	106 000	83 864	64,7	132,4	92,9
Spotreba ⁶	178 442	133 871	159 402	120 948	168 400	140 096	75,0	139,2	87,9
Dovoz ⁷	104 575	147 269	118 475	125 812	115 000	127 687	140,8	91,4	107,8
Vývoz ⁸	39 666	88 260	48 001	83 670	52 000	70 524	222,5	62,1	146,9

Prameň: SÚ SR, výpočty NPPC-VÚEPP⁹

Poznámka: *hrubá domáca produkcia vrátane samozásobenia¹⁰

1/ indicator, 2/ fact, 3/ prognosis, 4/ average, 5/ production, 6/ consumption, 7/ import, 8/ export, 9/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, calculations of National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics, 10/ Note: *gross domestic production including subsistence

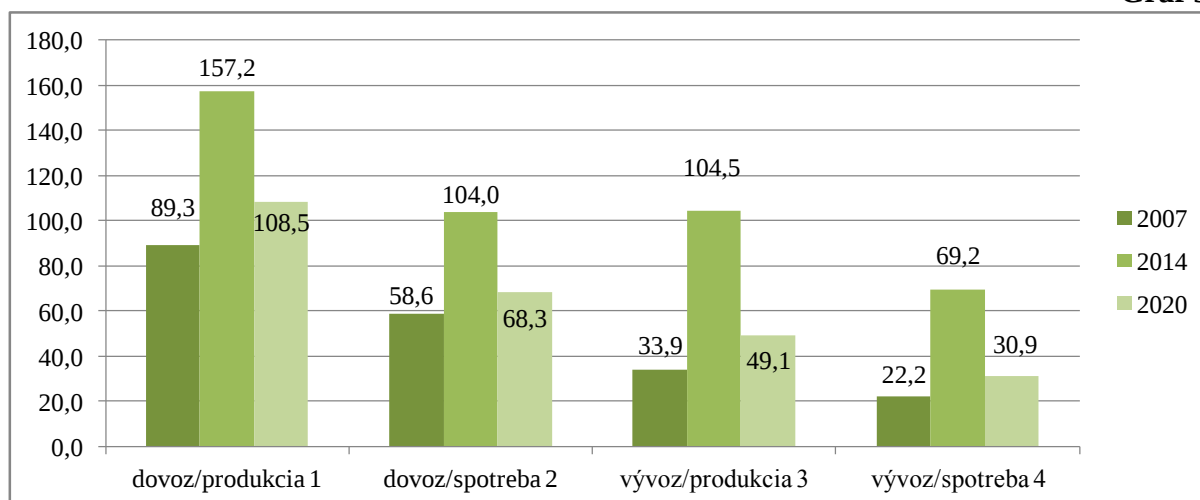
V roku 2007 sa zo Slovenska vyviezlo 39,7 tis. ton bravčového mäsa v prepočte na jatočnú hmotnosť. Tento objem predstavoval 33,9 % objemu domácej produkcie a 22,2 % bilančnej spotreby bravčového mäsa na Slovensku (z bilancie je vylúčené bravčové mäso a mäsové výrobky z iných ako domácich druhov ošípaných). Uvedené podiely sa v sledovanom období výrazne zmenili, nakoľko v roku 2014 sme zo Slovenska vyviezli viac bravčového mäsa ako sme vyrobili (104,5 % z objemu domácej produkcie) a 69,2 % z bilančnej spotreby. V tejto súvislosti je nutné poznamenať, že vzhľadom na reexporty nie je možné exaktne zistiť, aký bol skutočný objem vyvezeného bravčového mäsa domácej proveniencie. Okrem toho existuje aj možnosť, že časť vyvezených živých ošípaných sa na Slovensko vrátila vo forme mäsových výrobkov. V období rokov 2014-2020 predpokladáme postupný pokles vývozu bravčového mäsa zo Slovenska, hlavne pokles vývozu živých jatočných ošípaných v dôsledku vyššej miery spracovania domácimi spracovateľskými

kapacitami, ktorý by v roku 2020 mohol byť zhruba o tretinu nižší ako v roku 2014, pričom na domácej produkcii sa bude podieľať už len 49,1 % a na bilančnej spotrebe 30,9 %. Vzhľadom na predpokladaný pokles vývozu živých zvierat a nárast domácej produkcie mäsových výrobkov z jatočných ošípaných zo slovenských chovov, by sa malo v konečnom dôsledku prejavieť v poklese dovážaného bravčového mäsa a mäsových výrobkov. Objem dovozu v roku 2020 by mal klesnúť na 108,5 % domácej produkcie a 68,3 % bilančnej spotreby bravčového mäsa (Graf 5).

Vývoj a prognóza podielov ukazovateľov obchodu na predaji a spotrebe bravčového mäsa (v %)

Development and prognosis of trade share indicators on pork sale and consumption (in %)

Graf 5

Prameň: NPPC-VÚEPP⁵

1/ import/production, 2/ import/consumption, 3/ export/production, 4/ export/consumption, 5/ Source: National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

Podľa údajov ŠÚ SR celková spotreba bravčového mäsa na Slovensku, v prepočte na obyvateľa v období rokov 2007-2014 celkovo klesla o 12,4 % (Tab. 11), pritom až do roku 2013 (s výnimkou roku 2012) sa spotreba bravčového mäsa pohybovala na úrovni 31 až 32 kg na obyvateľa. K výraznému poklesu spotreby došlo až v roku 2014, kedy sa na obyvateľa skonzumovalo 28,2 kg bravčového mäsa, čo bolo o 4,0 kg menej ako v roku 2007 a o 2,7 kg menej ako v predchádzajúcom roku 2013.

Vývoj spotreby bravčového mäsa na obyvateľa za rok (kg,%)

Development of pork consumption per capita and year (kilograms, %)

Tab. 11

Komodita ¹	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2014/07
Bravčové mäso ²	32,2	32,3	32,0	30,8	31,6	30,0	30,9	28,2	87,6

Prameň: ŠÚ SR³

Poznámka: Mäso v hodnote na kosti je jatočná mŕtva hmotnosť mäsa, zahŕňa i spotrebu vnútorností⁴

1/ commodity, 2/ pork, 3/ Source: Statistical Office of the Slovak Republic, 4/ Note: flesh-bearing bones meat value is slaughter dead weight of meat and includes also offal consumption

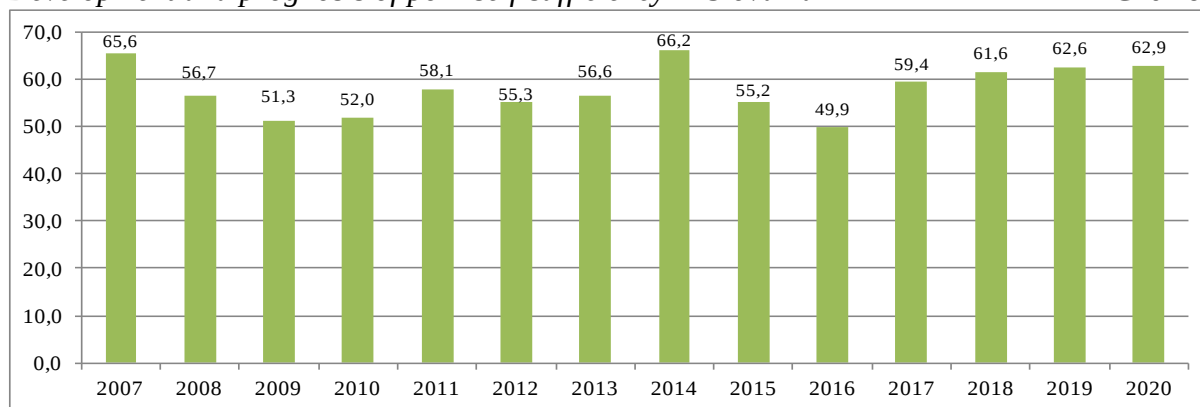
Adekvátne vývoju domácej produkcie a spotreby sa v jednotlivých rokoch menili aj hodnoty sebestačnosti Slovenska v bravčovom mäse. Z Grafu 6 je zrejmé, že sledovaný

ukazovateľ v období rokov 2007-2014 vykazuje konkávny priebeh. Od roku 2007 do roku 2009 úroveň sebestačnosti poklesla zo 65,6 % na 51,3 %, pričom v nasledujúcom období sa zvyšovala až na 66,2 % v roku 2014. Za predpokladu oživenia spotreby (+39,2 % v období rokov 2014-2020) a postupnému nárastu výroby (+32,4 % v období rokov 2014-2020) je reálne predpokladať, že koncom sledovaného obdobia sa sebestačnosť ustáli približne na úrovni 63 %, pritom v prvých dvoch prognózovaných rokoch 2015 a 2016 očakávame výrazný pokles sebestačnosti SR až na hranicu 50 %. Očakávaný pokles súvisí s poklesom početných stavov ošípaných na Slovensku ako priameho dôsledku zákazu vývozu bravčového mäsa do Ruskej federácie, čo vedie k zvyšovaniu ponuky na trhu EÚ, v dôsledku čoho výrazne klesajú odbytové ceny jatočných ošípaných hlboko pod úroveň výrobných nákladov. Postupný nárast produkcie od roku 2017 vychádza z predpokladu zrušenia hospodárskych sankcií voči Rusku ako aj zákazu vývozu potravín na ruský trh najneskôr v auguste 2016.

Vývoj a prognóza sebestačnosti Slovenska v bravčovom mäse (%)

Development and prognosis of pork self-sufficiency in Slovakia

Graf 6

Prameň: NPPC-VÚEPP

Source: National Agricultural and Food Centre- Research Institute of Agricultural and Food Economics

Záver

Cieľom príspevku bolo v súlade s vývojom na medzinárodných agropotravinárskych trhoch analyzovať a prognózovať vývoj situácie na trhu s hovädzím a bravčovým mäsom na Slovensku v období rokov 2007-2020. Vo vyspelých krajinách je produkcia mäsa veľmi intenzívna, v dôsledku čoho veľké rezervy na dynamickejší vzrast produkcie neexistujú. Je limitovaná opatreniami týkajúcimi sa potravinovej bezpečnosti, ochrany životného prostredia, welfare zvierat a vysokou úrovňou technologických zariadení v spracovateľskom priemysle. V krajinách EÚ produkcia mäsa klesá, k čomu prispela aj SPP EÚ a tiež pokles spotreby vzhľadom na postupné zmeny v stravovacích návykoch obyvateľstva. Uvedené trendy budú v krajinách EÚ v strednodobom období naďalej pokračovať, čo sa prejaví hlavne pri komparácii priemerných objemov produkcie a spotreby dvoch po sebe nasledujúcich sedemročných období (2007-2013 a 2014-2020).

Napriek tomu, že pre chov jatočných zvierat disponujeme dostatočnou krmovinovou základňou, produkcia hovädzieho a bravčového mäsa sa na Slovensku v období rokov 2007-

2013 výrazne znížila. K hlavným príčinám uvedeného stavu patrí zvýšený konkurenčný tlak na trhu EÚ, rastúce dovozy mäsa a mäsových výrobkov na Slovensko, rezervy v rentabilite výroby vyúsťujúce do neschopnosti slovenských producentov bez dotačnej podpory pokryť náklady na výrobu, rast nákladov na vstupy a s tým súvisiaca kapitálová poddimenzovanosť sektora neumožňujúca patričnú obnovu technológií a výraznejšie zlepšenie parametrov intenzity výroby, odbyt zameraný na živé jatočné zvieratá na úkor spracovaných mäsových výrobkov a klesajúca spotreba mäsa na obyvateľa.

Na vývoj produkcie hovädzieho a bravčového mäsa v období rokov 2014-2020 bude vplývať viacero faktorov (napr. vývoj cien kŕmnych zmesí a energií, predajná cena jatočných zvierat, zdravotná situácia v chove bez výskytu epidemiologických ochorení, výška podpôr, cena dovážaného mäsa, reštrikcie medzinárodného obchodu a pod.). Za predpokladu štandardnej situácie bez výrazných cenových výkyvov na medzinárodných trhoch a pri náraste domácej spotreby v dôsledku rastu reálnych miezd a tým aj kúpyschopnosti obyvateľstva, by v období rokov 2014-2020 mohol byť vývoj hrubej produkcie hovädzieho a bravčového mäsa pozitívny s rastúcim trendom pri vyššej miere spracovania jatočných zvierat slovenským spracovateľským priemyslom. Produkcia hovädzieho mäsa bude v roku 2020 na Slovensku prevyšovať domácu spotrebu, čím sa zachovávajú predpoklady pre jeho vývoz do zahraničia. Miera rastu produkcie však pri bravčovom mäse nebude dostatočná, nakoľko sa bude musieť približne tretina domáceho dopytu dopĺňať dovozom.

Literatúra

- [1] BORECKÁ, S. (2008-2011a): Jatočný hovädzí dobytok a jatočné teľatá. Situačná a výhľadová správa. Bratislava: NPPC-VÚEPP, 2008-2011
- [2] BORECKÁ, S. (2008-2011b): Jatočné ošípané. Situačná a výhľadová správa. Bratislava: NPPC-VÚEPP, 2008-2011
- [3] GÁLIK, J. (2012-2015a): Jatočný hovädzí dobytok a jatočné teľatá. Situačná a výhľadová správa. Bratislava: NPPC-VÚEPP, 2012-2015
- [4] GÁLIK, J. (2008-2015b): Jatočné ošípané. Situačná a výhľadová správa. Bratislava: NPPC-VÚEPP, 2012-2015
- [5] MATOŠKOVÁ, D. a kol. (2011): Prognóza vývoja agropotravinárskych trhov vo svete a na Slovensku. Štúdia č. 173/2011. 1. vyd. Bratislava: VÚEPP, 2011, 99 s., 30 tab., 44 grafov. ISBN 978-80-8058-558-7
- [6] MATOŠKOVÁ, D. (2012): Situácia na svetovom trhu s agropotravinárskymi komoditami a jej predikcia do roku 2020. In: Ekonomika poľnohospodárstva, roč.12, 2012, č.1, s. 47-61. ISSN 1338-6336
- [7] MATOŠKOVÁ, D. - GÁLIK, J.- JAMBOROVÁ, M. (2015): Prognóza slovenského agropotravinárskeho trhu do roku 2020.1. vyd. Bratislava: NPPC-VÚEPP, 2015. 145 s., 131 tab. a 42 grafov v texte, 13 tab. v prílohe. ISBN 978-80-8058-606-5. Náklad 100 CD.
- [8] SULPUTRA, G.- LEEUWEN, M.-SALAMON, P. – FELLMANN, T. – BAUSE, M. – LEDEBER, O. (2013): The agri-food sector in Russia: current situation and market

Outlook until 2025. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013, 73 s., ISBN: 978-92-79-28088-7

[9] OECD-FAO Agricultural Outlook 2015-2024. Paris: OECD, 2015

Došlo 10. 2. 2016

Kontaktná adresa

Ing. Dagmar MATOŠKOVÁ, PhD.

Ing. Jozef GÁLIK, PhD.

NPPC-Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Trenčianska 55,
824 80 Bratislava

tel. č. 02 58243 273; 037 6410 194

e-mail: dagmar.matoskova@vuepp.sk
jozef.galik@mail.t-com.sk
